

Poutník našel cestu domů

První obrácení je Božím dílem. Když jsem domluvil a ještě jsem se celý třásl hrůzou, uslyším za sebou temný hlas, jak říká: „Navrat’ se!“ Pozdvihnu hlavu a dívám se, kdo to volá a kam mi přikazuje, abych se vrátil, ale nevidím nic, ani svého průvodce Všeživěda. I ten mne již totiž opustil.

Vtom hle, znovu zazní hlas: „Navrat’ se!“ Protože nevím, kam se mám navrátit, ani kudy vyjít z té mrákoty, začnu si zoufat, a hle, hlas volá potřetí: „Navrat’ se, odkud jsi vyšel, do domu svého srdce, a zavři za sebou dveře.“

Druhé vyžaduje také naši snahu. Téradě jsem porozuměl a jak jsem uměl, tak jsem ji i poslechl, a dobře jsem udělal, že jsem poslechl rady Boha, ale i to byl jeho dar. Sebral jsem, jak jen to šlo, své myšlenky, zavřel jsem oči, uši, ústa, nos a všechny vnější otvory a vstoupil jsem do nitra svého srdce a hle, byla tam tma. Ale když se, mžikaje očima, trochu porozhlédnu, spatřím skrovné, skulinami sem vnikající světlo a všimnu si nahoře v klenbě toho pokojíčku jakéhosi velikého, okrouhlého, skleněného okna, bylo však čímsi tak zašpiněné a zamazané, že jím neprocházelo žádné světlo.

Popis pokazené přirozenosti. Když se v tom tmavém, nedostatečném světle rozhlížím sem a tam, spatřím po stranách obrázky jakéhosi díla, kdysi, jak se zdálo, celkem pěkného, ale dnes se zašlými barvami a některými částmi uraženými nebo ulomenými. Když k nim přistoupím blíže, všimnu si nápisů: *Opatrnost, Pokora, Spravedlnost, Čistota, Strídmost* atd. Uprostřed pokoje pak spatřím jakési žebříky, rozházené, polámané a rozbité, také rozštípané a rozmetané kladky a provazy, dále veliká křídla, ale s vyškubaným peřím. Nakonec ozubená kolečka s ulámanými nebo zkrivenými válci, zoubky a osami, vše rozházené sem a tam.

Lidským uměním ji nelze napravit. A divím se, co je to tu za nástroje, kdo a jak je mohl zničit a jak by se to dalo zase spravit. Když jsem o tom přemýšlel a díval se na to, nedokázal jsem nic vymyslet. Začínal jsem ale doufat, že se mi ten, který mne sem přivedl svým zavoláním, at’ už je to kdokoli, ještě ozve a poučí mne i o dalších věcech. To, co jsem tu pro začátek viděl, se mi totiž začalo líbit, jednak proto, že ten pokojík nezapáchal tak, jako místa, kterými jsem předtím procházel ve světě, a také proto, že jsem tu nezaslechl žádné šustění a chřestění, vráskot a třeskot, nepokoj a zmítání, přetahování a násilí (čehož je ve světě vždy dostatek). Všude bylo ticho.

Navštívil ho Kristus

Naše osvícení přichází shůry. V nitru o tom přemítám a čekám, co se bude dít dál. A hle, shora se zaskví jasné světlo, a když k němu pozdvihnu své oči, spatřím to vrchní okno plné světla a v něm se ke mně dolů někdo spouští, postavou je sice podobný nám lidem, ale slávou je skutečný Bůh. Jeho obličej, ačkoli se neobyčejně skvěl, byl přesto snesitelný pro lidské oči, ani z něho nešla hrůza, ale jakási přívětivost – podobnou jsem ve světě nikde neviděl. A on, samá vlídnost a ochota, ke mně nejprve promluvil těmito převzácnými slovy:

Kde je studnice všeho světla a potěšení. „Vítej, vítej, můj synu a bratře milý!“ A když to řekl, přívětivě mne objal a políbil. Z toho mne prostoupila jakási přelíbezná vůně a byl jsem prodchnut nevypravitelnou radostí, že mi až slzy tekly z očí. Ani jsem nevěděl, co mám říci na tak nenadálé přivítání, a tak jsem si jen zhluboka povzdechl a vzhlédl k němu pokornýma očima. Když viděl, jak jsem samou radostí celý předěšený, promluvil ke mně takto dále: „Kde jsi byl, synu můj? Kdes byl tak dlouho? Kudys chodil? Co jsi hledal ve světě? Potěšení? Kde jsi ho měl hledat jinde než v Bohu? A kde jinde Boha než v jeho chrámu? A jaký je chrám Boha živého? Copak to není chrám živý, který si pro sebe sám připravil, tvé vlastní srdce? Díval jsem se, můj synu, jak jsi bloudil, ale už jsem se na to nechtěl dívat dále, přivedl jsem tě k sobě a uvedl tě do sebe sama. Toto místo jsem si zvolil za palác, kde budu přebývat, a chceš-li tu bydlet se mnou, nalezněš zde, co jsi marně hledal ve světě: pokoj, útěchu, slávu a hojnost všeho. A slibuji ti, synu můj, že nebudeš zklamán tak jako tam.“

Celé oddání se Pánu Ježíši. Když jsem slyšel tu řeč a pochopil jsem, že to je můj Spasitel Ježíš Kristus, o němž jsem už dříve ve světě něco zběžně slyšel, s velkým potěšením a naprostou důvěrou (ne jako ve světě, s obavami a s pochybováním), jsem sebral ruce, vztáhl je k němu a řekl jsem: „Zde jsem, Pane můj, Ježíši! Vezmi si mne, chci být tvůj a zůstat tak na věky. Mluv ke svému služebníkovi a dej, ať poslouchám; řekni mi, co chceš, a dej, ať v tom najdu zalíbení; ulož mi, co se ti líbí, a dej, ať to unesu; obrat' mne, k čemu chceš, a dej, ať na to stačím; poruč, co chceš, a co poroučíš, dej: ať se já stanu ničím, abys ty sám byl vším.“

Jejich společná domluva

Inaše bloudění řídí Boží moudrost. „Přijímám to od tebe, synu můj,“ řekl mi. „Stůj na tom, buď, nazývej se a zůstávej mým vlastním. Byl jsi sice můj a jsi jím od věčnosti, ale dříve jsi to nevěděl. Já jsem pro tebe to potěšení, do kterého tě uvedu nyní, připravoval již dávno, ale tys tomu nerozuměl. Vedl jsem tě k sobě podivnými cestami a oklikami, tys to ale nevěděl, nechápal jsi, co tím já, vůdce všech svých vyvolených, zamýšlím, ani jsi nezaznamenal mé dílo, které se na tobě dělo. Ale vždy jsem byl s tebou a oklikami jsem tě po nějakou dobu vodil jen proto, abych tě k sobě nakonec uvedl ještě blíže. Svět, tvoji průvodci, ani Šalomoun tě nemohli ničemu naučit, ničím obohatit, ničím nasytit, ničím uspokojit žádost tvého srdce, neboť neměli to, co jsi hledal. Ale já tě naučím všemu, já tě obohatím, já nasytím.“

Všechno světské snažení vložit na Boha. „Žádám od tebe jen tolik, abys cokoli, co jsi viděl ve světě, jakákoli lidská usilování při pozemských věcech, vložil a složil na mne, dokud budeš živ, to bude tvá práce a zaměstnání, a toho, co lidé ve světě nenacházejí, pokoje a radosti, ti dám dostatek.“

Se samotným Kristem, věčným manželem, se spojit. „Viděl jsi v manželském stavu, jak ti, kdo v sobě najdou zalíbení, opouští všechno, aby byli svoji. Učiň tak i ty, opusť všechno, i sebe sama, a plně se mi odevzdej a budeš můj a bude to tak dobře. Dokud to neuděláš, slibuji ti, že nedojdeš žádného upokojení mysli. Ve světě se totiž všechno mění, a když se budeš chtít svou myslí a citem držet čehokoli jiného než mne, všechno tě bude zaměstnávat a znepokojovat samo sebou i jinak a nakonec tě to opustí, a zalíbení, které jsi v tom našel, se obrátí v žal. Proto ti dobře radím, synu můj, upusť ode všeho a chop se mne, buď můj a já tvůj! Zavřeme se spolu zde v tomto útočišti a zakusíš opravdovější rozkoš, než lze nalézt v tělesném manželství. Snaž se líbit jen mně, mít mne za rádce, průvodce, svědka, druha a společníka na všech svých cestách, a kdykoli ke mně budeš mluvit, říkej: Jen já a ty, Pane můj. Není třeba, aby ses staral o někoho třetího. Drž se jen mne, hled' na mne, mile se mnou rozmlouvej, objímej mne, líbej mne a ode mne zase to vše očekávej.“

Za svůj zisk považovat samotného Krista. „Viděl jsi v druhém stavu, jakou nekonečnou námahou se obírají lidé hledající svůj prospěch, jaké lsti spřádají a do jakých nebezpečí se odvažují. Týměj všechno to lopocení za marnost a věz, že zapotřebí je jen jednoho: Boží přízně. Proto sřež to jediné povolání, které jsem ti svěřil, věrně, upřímně a tiše vykonávej svou práci a konec a cíl všeho svět' mně.“

Učit se znát samotného Krista. „Mezi učenými jsi viděl, jak se všechno snaží vystihnout, pro tebe však buď vrcholem umění zkoumat mne a mé skutky, jak vše včetně tebe předivně řídím. V tom najdeš víc látky ke zkoumání než oni a bude ti to neskutečným potěšením. Místo všech knihoven, které pročítat je neskonalá práce, je z toho malý užitek a často i škoda, a vždy únava a zármutek, ti dávám tuto knížku, v níž najdeš uložená všechna umění.“

Bible. Tvá Gramatika bude rozvažování mých slov, tvá Dialektika víra v ně, Rétorika modlitby a vzdychání, Fyzika rozjímání o mých skutcích, Metafyzika kochání se ve mně a ve věčných věcech, Matematika počítání, vážení a měření mých dobrodiní a naopak nevděčností světa, tvá Etika bude má láska, která ti bude dávat pravidla pro všechny tvé činy vůči mně i tvým bližním. Všechno to umění pak nebudeš hledat, abys byl viděn, ale aby ses tak přiblížil ke mně. A čím prostší ve všem tom budeš, tím víc toho budeš umět. Protože mé světlo se rozsvěcuje prostým srdcím.“

Poznávat Krista jako svého nejlepšího lékaře. „Mezi lékaři jsi viděl, jak hledají rozličné prostředky k ochraně a prodlužování života. Proč by ses ale ty měl užírat tím, jak dlouho budeš živ? Copak je to ve tvé moci? Nepřišel jsi na svět ze své vůle a také z něho neodejdeš, kdy se ti zachce, ale řídí to má prozřetelnost. Ty tedy hleď, abys dobře žil, a já se budu starat o to, dokdy máš zůstat naživu. Žij prostě a upřímně podle mé vůle a já budu tvým lékařem a nejen to, budu i tvým životem a dlouhověkostí. Vždyť beze mne je i lék jedem, a když to přikážu já, i jed se musí stát lékem. Svěř tedy svůj život a zdraví jen mně a sám v tom měj naprostý pokoj.“

Jako svého rádce, průvodce a obhájce. „V právní vědě jsi viděl podivné a složité lidské tahanice, jak se lidé učí přetahovat se o rozličné věci. Pro tebe buď právním uměním, abys ani cizí, ani své věci nikomu nezáviděl, každému nechával to, co má. Když bude někdo potřebovat něco tvého, abys mu to nechal, dával každému, čím jsi mu povinen, a komu můžeš prospět i nad rámec své povinnosti, tomu prospěl. Pro svůj pokoj i pokoj všech ustupoval a bere-li ti někdo košili, přidal mu i plášť, bije-li tě do tváře, nastavil mu i druhou. To jsou má práva, která když budeš zachovávat, zachováš si pokoj.“

Jaké je Kristovo náboženství. „Také ses ve světě díval, jaké obřady a hádky tropí lidé při provozování náboženství. Tvé náboženství ať je toto: služ mi v tichosti a nenech se svázat obřady, neboť já tě jimi neváži. A když mi tak, jak tě naučím, budeš sloužit v duchu a v pravdě, s nikým se kvůli tomu nehádej, i kdyby tě nazývali pokrytcem, kacířem a čímkoli jiným, ale dál si tiše hleď mne a mé služby.“

Jak je spravováno jeho království. „Mezi vrchnostmi a správci lidské společnosti jsi poznal, jak se lidé vždy cpou na přední místa a chtějí řídit jiné. Ale ty, synu můj, dokud jsi živ, hledej vždy nižší místo a přej si raději poslouchat, než rozkazovat. Je zajisté snadnější, bezpečnější i pohodlnější stát za jiným než v čele. Pokud chceš přesto spravovat a rozkazovat, spravuj sám sebe, místo království ti předávám duši a tělo. Kolik je v něm údů a v duši rozličných hnutí, tolik budeš mít poddaných, které se snaž řídit tak, aby se jim dobře dařilo. A bude-li se mé prozřetelnosti líbit svěřit ti ještě něco mimo to, jdi poslušně a vykonávej to pilně, ne pro své choutky, ale kvůli mému povolání.“

A jaké války se vedou. „Vestavu válečníků jsi spatřil, jak se tam hubení a plenění vlastního pokolení pokládá za hrdinství. Já ti ale ukazuji jiné nepřátele, na nichž si od této chvíle hleď dokazovat svou udatnost: d'ábla, svět a žádosti tvého vlastního těla. Těm se braň a jak můžeš, ty první dva od sebe odháněj, posledního pak bij a morduj, a když to budeš věrně vykonávat,

jistotně ti slibuji, že dosáhneš větší slávy, než má tento svět.“

V samotném Kristu je všeho dostatek. „Viděl jsi také, co lidé hledají na hradě toho domnělého Štěstí a v čem si libují: ve zboží, v rozkoších a slávě. Ty se ale o takové věci nestarej, vždyť nepřináší pokoj, ale nepokoj, a jsou jen cestou k zármutku. Proč bys stál o množství zboží? K čemu bys ho chtěl? Život stojí jen málo a je má věc zaopatřit každého, kdo mi slouží. Ty se tedy snaž shromážďovat vnitřní poklady, moudrost a zbožnost, a já ti vše ostatní přidám, nebe i země ti budou náležet dědičným právem, tím si buď jist. A ani tě to nebude trápit a tížit jako tamty, ale nevýslovně rozradostňovat.“

I převrácené společenství. „Lidé ve světě si často hledají nějaké společníky. Ty se však hluku vyhýbej a zamiluj si samotu. Společnost není dobrá k ničemu, jen jako pomoc při hřešení, kdejakých zbytečnostech nebo aspoň při zahálce a maření času. Však nejsi sám, neboj se, i kdybys sám byl, já jsem s tebou a zástupy mých andělů, s námi můžeš hovořit. A pokud by se ti časem přece zachtělo i viditelných společníků, hled' si takových, kteří by byli téhož ducha, aby vaše společenství přispívalo k utvrzování se v Bohu.“

I rozkoš. „Tamti hledají radost v častém hodování, jídle, pití a smíchu. Tobě at' je milé se mnou a pro mne – když toho bude zapotřebí – hladovět, žíznit a plakat a snášet rány i všechno ostatní. Pokud ti však dám nějaké užitečné věci, také se (ne však pro ně, ale pro mne a ve mně) z nich můžeš veselit.“

I sláva. „Viděl jsi, jak tamti dychtí po slávě a cti. Ty nedbej na lidskou pověst, mluví-li o tobě lidé dobře či zle. Nemusí ti na tom vůbec záležet, hlavně že já jsem s tebou spokojen. Když víš, že se mi líbíš, nechtěj se zalíbit lidem, vždyť lidská přízeň je nestálá, neúplná i převrácená, často milují, co je hodné nenávisi, a co je hodné milování, nenávidí. Ani se nelze zalíbit všem, když se chceš líbit jednomu, zošklivíš se jiným. Když tedy všechny necháš a budeš si hledět mne samotného, učiníš nejlépe. Když si spolu my dva budeme rozumět, lidský jazyk ti tak jako mně nic nepřidá ani nevezme. Nesnaž se stát známým mnoha lidem, synu můj! Buď proslulý svým ponížením, tak aby o tobě třeba svět, kdyby to bylo možné, ani nevěděl, tak je to nejlepší a nejbezpečnější. Místo toho o tobě budou vědět a rozmlouvat moji andělé, budou se dívat na tvoji službu, a když to bude zapotřebí, buď si jist, že budou rozhlašovat tvé činy na zemi i na nebi. A pak, když nadejde čas nápravy všech věcí, vy všichni, kdo jste se mi oddali, budete před zraky andělů i celého světa přivedeni k nevýslovné slávě, slávě, proti které je všechna sláva tohoto světa méně než stínem.“

Zde je vrchol všeho. „A proto, synu můj, když to shrnu: máš-li majetek, schopnosti, krásu, nadání, lidskou přízeň a cokoli se ve světě považuje za výhodné, nijak se kvůli tomu nepovyšuj. Když nemáš, nic si z toho nedělej. Ale at' už je máš ty nebo ti druzí, zanech všechny ty věci venku, tak jak jsou, a sám se zde uvnitř zabývej mnou. Zbav se všeho stvořeného, zřekni se i sám sebe a nalezněš mne a ve mně plnost pokoje, to ti slibuji.“

Nejbláženější věc je odevzdat se cele Kristu. Na to jsem řekl: „Hospodine, Bože můj, chápu, že ty sám jsi vším, a kdo má tebe, snadno může oželeť celý svět, protože v tobě má víc, než o co dokáže žádat. Bloudil jsem, již tomu rozumím, toulal jsem se světem a hledal jsem odpočínutí ve stvořených věcech. Ale od

této hodiny si již nepřeji žádné jiné potěšení než tebe, tobě se hned teď celé oddávám, jen mne, prosím, ty sám posilni, abych od tebe zase neodpadl ke stvořeným věcem a znovu se nedopouštěl té nesmyslnosti, již je svět plný. Milost tvá mne chraň, na ni se spoléhám.“

Do jazyka 21. století převedl Lukáš Makovička. Vydalo nakladatelství Poutníková četba, 2010.

www.PoutnikovaCetba.cz

Celou knihu Labyrint světa a ráj srdce v jazyce 21. století můžete zakoupit zde: <https://www.poutnikovacetba.cz/poutnikova-cetba/labyrint-sveta-a-raj-srdce-v-jazyce-21-stoleti-j-a-komensky.html>